

Stanowisko
Regionalnej Sekcji Nauki
Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ Solidarność
w sprawie projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
z dnia 16. września 2017r.

Katowice, 11.10.2017 r.

Regionalna Sekcja Nauki Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ Solidarność (RSN) wypowiada się za reformą szkolnictwa wyższego i nauki oraz akceptuje deklarowany ogólny cel reformy struktury a także zasad działania szkolnictwa wyższego i nauki w postaci ukierunkowania jej na osiągnięcie doskonałości naukowej, która powinna między innymi wspomagać realizację Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, poprzez poprawę jakości kapitału ludzkiego i społecznego.

Równocześnie RSN NSZZ Solidarność krytycznie ocenia projekt ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, która ma tę reformę wdrożyć. Podstawowymi problemami polskiego szkolnictwa wyższego i nauki są: wadliwa hierarchia wartości i niedostateczne finansowanie. Przedstawiony projekt ustawy proponuje jednak tylko ich połowiczne rozwiązanie, i to w sposób kosztowny społecznie i finansowo. Ogólnie odnosząc się do poszczególnych regulacji projektu ustawy, RSN stwierdza co następuje.

1. Utratę przez Państwo, będące organem założycielskim, kontroli nad majątkiem uczelni, co wymaga uregulowania ustawowego.
2. Brak nadzoru nad uczelniami przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz jego odpowiedzialności za realizację polityki naukowej państwa.
3. Ograniczenie, a nie zwiększenie autonomii uczelni. Zwiększenie i tak już dużych uprawnień rektora, w sytuacji jednoczesnego braku możliwości kontroli jego działania (co przypomina tzw. centralizm demokratyczny) w praktyce ograniczy autonomię samorządnej społeczności akademickiej. Świadczy o tym także brak w składzie senatu pracowników nie będących nauczycielami. Natomiast pozostawiono zbyt liczną reprezentację studentów w senacie.
4. Powołanie zbędnej a kosztownej rady uczelni, o kompetencjach umożliwiających uwikłanie uczelni w niekorzystne zależności od dużych firm. Funkcje doradcze i utrzymywanie kontaktów z otoczeniem społecznym oraz gospodarczym mogą realizować rady społeczne, a minister

nie może być zastąpiony w funkcji nadzorczej, ze względu na powierzony uczelniom majątek publiczny.

5. Przyznaniu rektorowi i członkom rady uczelni szerokich kompetencji nie towarzyszy wymóg posiadania odpowiednich kwalifikacji.
6. System ewaluacji osiągnięć jednostek naukowych i poszczególnych pracowników (system punktowy), zgodnie z którym jednakowo są traktowane wszystkie dyscypliny naukowe. Brak uwzględnienia specyfiki oraz odrębności nauk humanistycznych i społecznych może doprowadzić do ograniczenia roli tych dziedzin, istotnych dla rozwoju społeczeństwa, w tym społeczności regionalnej. Ponadto brak odniesienia do ewaluacji interdyscyplinarnej działalności naukowej. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, gdy wyniki ewaluacji wpływają na wysokość dotacji dla uczelni.
7. Ewaluację uczelni opartą na deklarowanych dyscyplinach naukowych, zagrażającą interdyscyplinarności badań naukowych oraz pożądanemu rozwojowi interdyscyplinarnych kierunków kształcenia, będących dźwignią światowego rozwoju.
8. Brak stosowania zasady pomocniczości, objawiający się m.in. brakiem troski o podnoszenie poziomu studiów, także w postaci odniesienia do pewnych wymagań jak minimów programowych, co przy trudnościach finansowych uczelni może prowadzić do dalszego ograniczania ilości godzin dydaktycznych, już znacznie zmniejszonej w okresie 30 lat.
9. Tworzenie uczelni różnych prędkości, które spowoduje deprecjację uczelni regionalnych. Brak zaradzenia wysysaniu pracowników i najzdolniejszych doktorantów do uczelni badawczych, ograniczającemu rozwój regionalnych ośrodków, co jest sprzeczne z deklarowaną strategią równoważnego rozwoju.
10. Pośrednie wymuszenie ustawą ograniczania liczby uczelni publicznych, gdy regionalnie już obecnie występują poważne braki, na przykład inżynierów, co zagraża dalszemu zrównoważonemu rozwojowi kraju.
11. Utrzymanie zbędnej habilitacji, dezorganizującej rozwój naukowy i demolującej hierarchię wartości w nauce, wielokrotnie krytykowanej przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w raportach z lat 1994, 2007, 2017. Ponadto preferując międzynarodową współpracę naukową, jednocześnie lekceważy Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiej Karty Naukowca i Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych.
12. Nieuzasadnione ograniczenie uczelni federacyjnych do jednego województwa.

13. Możliwość rażąco niesprawiedliwego zróżnicowania wynagrodzeń w jednej grupie pracowników. Brak odniesienia zarobków do przeciętnych wynagrodzeń w gospodarce i odpowiednich relacji pomiędzy wynagrodzeniami poszczególnych grup pracowników. Możliwe nieprawidłowości w wynagrodzeniach ułatwi brak w ustawie możliwości zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy (PUZP) dla szkolnictwa wyższego.
14. Brak uregulowań dotyczących pracowników zajmujących stanowiska niedydaktyczne, w tym pracowników naukowo- i inżyniersko-technicznych oraz dyplomowanych: bibliotekarzy, pracowników dokumentacji i informacji naukowej. Ta sytuacja grozi marginalizowaniem potrzeb tych grup pracowniczych.
15. Marginalizowanie roli związków zawodowych. Sprawy pracownicze powinny być uzgadniane z reprezentatywnymi związkami zawodowymi. Tymczasem z samorządem studenckim występuje uzgadnianie. Zapis *rozstrzygnięcia nie naruszają uprawnień związków zawodowych* jest konieczny lecz niewystarczający. Należy przewidzieć w ustawie wyrażenie stanowiska związków zawodowych w kwestiach uchwalania aktów wewnętrznych uczelni, jej statutu i regulaminów, oraz przewidzieć czynny udział przedstawicieli związków w organach kolegialnych uczelni.
16. Brak dostatecznego przedstawicielstwa społeczności akademickiej w gremiach uczelni (oprócz studentów w radzie uczelni i senacie oraz związków zawodowych w senacie). Użyte w projekcie stwierdzenia o społeczności uczelni, właściwiej byłoby określić jako o społeczności akademickiej.
17. Dopuszczenie nieetycznego podejmowania - za zgodą rektora - pracy w konkurencji, a także pracy na dwóch pełnych etatach.
18. Brak możliwości pełnego rozeznania skutków wprowadzenia nowej ustawy, wskutek braku projektów rozporządzeń oraz obliczeń kosztów reformy ponoszonych przez uczelnie.
19. Próbę częściowego rozwiązywania problemów polskiej nauki, gdy do tego potrzebna jest wspólna i spójna koncepcja obejmująca uczelnie, instytuty Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, instytuty wdrożeniowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe w dużych przedsiębiorstwach, poprzedzona rzetelną, wnikliwą analizą przyczyn niezadowolającego stanu nauki.
20. Przeprowadzanie reformy bez dodatkowych środków na jej wdrożenie, a więc kosztem "reformowanych", czyli pracowników uczelni.

Uwagi szczegółowe

Projekt ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 16. września 2017 roku

Preambuła

- każdy uczony ponosi odpowiedzialność za jakość i rzetelność prowadzonych badań oraz za wychowanie młodego pokolenia,

Należy zmienić na:

- każdy *naukowiec* ponosi odpowiedzialność za jakość i rzetelność prowadzonych badań oraz za wychowanie młodego pokolenia,

Także w dalszej części ustawy zastąpić „uczonego” „naukowcem”.

Art. 3.

1. Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych i ogłaszania ich wyników oraz autonomia uczelni

Należy zastąpić:

Art. 3.

1. Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest, *dążenie do poznania prawdy*, wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych i ogłaszania ich wyników oraz autonomia uczelni

Art. 6. 1. Rada Ministrów, w drodze uchwały, określa politykę naukową państwa wskazującą priorytety w zakresie funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Należy dodać ust. 1a:

Art. 6. 1. Rada Ministrów, w drodze uchwały, określa politykę naukową państwa wskazującą priorytety w zakresie funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

1a. Za realizację polityki naukowej państwa odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Art. 7.

1. System szkolnictwa wyższego i nauki tworzą:

Należy zastąpić:

Art. 7.

1. *Uczestnicząc w realizacji polityki naukowej państwa, o której mowa w art. 6.* system szkolnictwa wyższego i nauki tworzą:

Art. 34. Rozstrzygnięcia organów uczelni nie naruszają uprawnień związków zawodowych wynikających z ustaw.

Należy zamienić na:

Art. 34.

1. Rozstrzygnięcia organów uczelni nie naruszają uprawnień związków zawodowych wynikających z ustaw.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, dotyczą pracowników zatrudnionych w państwowej jednostce sfery finansów publicznych.

Art. 86.

2. Do czasu ukończenia studiów przez osoby przyjęte na studia w ramach rekrutacji, o której mowa w ust. 1, uczelnia nie może zwiększyć dla nich wysokości opłat ani wprowadzić nowych opłat.

Należy zastąpić:

Art. 86.

2. Do czasu ukończenia studiów przez osoby przyjęte na studia w ramach rekrutacji, o której mowa w ust. 1, uczelnia nie może zwiększyć dla nich wysokości opłat **ponad wskaźnik inflacji**, ani wprowadzić nowych opłat.

Art. 91. Student ma prawo do:

- 1) przenoszenia i uznawania punktów ECTS uzyskanych w tej samej lub w innej uczelni, w tym zagranicznej,
- 2) odbywania studiów według indywidualnego toku studiów,

Należy zamienić na:

Art. 91. Student ma prawo do:

- 1a) ***zajęć prowadzonych w określonej dyscyplinie przez nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek naukowy lub artystyczny w zakresie tej dyscypliny a dla zajęć profilu praktycznym przez osoby, posiadające doświadczenie zawodowe odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.***
- 1b) przenoszenia i uznawania punktów ECTS uzyskanych w tej samej lub w innej uczelni, w tym zagranicznej,
- 2) odbywania studiów według indywidualnego toku studiów,

Art. 134. 1. Nauczyciela akademickiego obowiązuje system zadaniowego czasu pracy.

2. Roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi:

- 1) do 540 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku asystenta lub stanowisku równorzędnym określonym w statucie uczelni,
 - 2) do 360 godzin dydaktycznych – dla innego pracownika dydaktycznego,
 - 3) do 240 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo–dydaktycznego
- przy czym 1 godzina dydaktyczna wynosi 45 minut.

5. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych koniecznością realizacji programu studiów, nauczyciel akademicki może być obowiązany do prowadzenia zajęć dydaktycznych w godzinach ponadwymiarowych, w wymiarze nieprzekraczającym:

- 1) 1/4 maksymalnego wymiaru zajęć dydaktycznych – dla pracownika badawczo–dydaktycznego;
- 2) 1/2 maksymalnego wymiaru zajęć dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego.

Należy uzupełnić o ust. 7:

Art. 134.

7. Roczny wymiar zajęć dydaktycznych nauczyciela akademickiego ponad wymieniony w ust. 5, wymaga jego oddzielnej zgody i nie może przekroczyć podwójnego wymiaru zajęć dydaktycznych wymienionego w ust. 2.

Art. 135.

2. „Ocena okresowa jest dokonywana nie rzadziej niż raz na 4 lata lub na wniosek rektora. W przypadku nieobecności w pracy wynikającej z przebywania na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim, urlopie wychowawczym lub urlopie dla poratowania zdrowia oraz z odbywania służby wojskowej lub służby zastępczej, termin dokonania oceny okresowej ulega przedłużeniu o czas tej nieobecności.”

Należy zastąpić:

Art. 135.

2. „Ocena okresowa jest dokonywana nie rzadziej niż raz na 4 lata lub na wniosek rektora. Do okresu ocenianego nie wlicza się *w szczególności*: nieobecności w pracy wynikającej z przebywania na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim, urlopie wychowawczym, *stażu naukowym lub dydaktycznym dłuższym od trzech miesięcy*, urlopie dla poratowania zdrowia, z odbywania służby wojskowej lub służby zastępczej *oraz związanej z pobieraniem zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej*.

Pomiędzy obecne art. 142 i art. 143 wprowadza się nowy art. 143.a.

Art. 143.a. Obowiązkowy wymiar czasu pracy dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników bibliotecznych, dokumentacji i informacji naukowej zatrudnionych w uczelni publicznej na stanowiskach kustosa bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty, wynosi trzydzieści sześć godzin tygodniowo.

Obecny art. 143. otrzymuje oznaczenie 143.b.

Art. 143.b. Uczelnia publiczna ustala warunki wynagradzania za pracę w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania.

Art. 152.

7. W sprawach nieuregulowanych w ust. 1, 3 i 4 stosuje się przepisy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Należy zastąpić:

Art. 152.

7. W sprawach nieuregulowanych w ust. 1, 3 i 4 stosuje się przepisy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi.

Art. 153. 1. Nauczyciele akademicki oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi mogą otrzymać za osiągnięcia w pracy zawodowej nagrody rektora.

2. Uczelnia publiczna nalicza środki na nagrody rektora w wysokości:

- 1) 2% planowanych przez uczelnię rocznych środków na wynagrodzenia osobowe dla nauczycieli akademickich;
- 2) 1% planowanych przez uczelnię rocznych środków na wynagrodzenia osobowe dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi.

Należy dodać do ust.2 pkt 3):

Art. 153. 1. Nauczyciele akademicki oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi mogą otrzymać za osiągnięcia w pracy zawodowej nagrody rektora.

2. Uczelnia publiczna nalicza środki na nagrody rektora w wysokości:

- 1) 2% planowanych przez uczelnię rocznych środków na wynagrodzenia osobowe dla nauczycieli akademickich;
- 2) 1% planowanych przez uczelnię rocznych środków na wynagrodzenia osobowe dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi.

3) Nagrody Rektora, o których mowa w ust.2 pkt 1, 2 przyznaje się na podstawie regulaminów uzgodnionych z reprezentatywnymi związkami zawodowymi.

Art. 167.

1. Uczelnia albo uczelnia federacyjna, w celu realizacji przedsięwzięć z zakresu infrastruktury badawczej lub zarządzania nimi, może utworzyć spółki kapitałowe.

2. Uczelnia albo uczelnia federacyjna może utworzyć spółki, o których mowa w ust. 1, a także przystępować do nich, wspólnie z innymi uczelniami, instytutami badawczymi, instytutami PAN lub innymi podmiotami.

3. Decyzję o utworzeniu spółki, o której mowa w ust. 1, lub przystąpieniu do niej podejmuje rektor za zgodą senatu albo organ uczelni federacyjnej wykonujący kompetencje rektora za zgodą organu wykonującego kompetencje senatu.

Należy uzupełnić o ust. 3a:

Art. 167.

1. Uczelnia albo uczelnia federacyjna, w celu realizacji przedsięwzięć z zakresu infrastruktury badawczej lub zarządzania nimi, może utworzyć spółki kapitałowe.

2. Uczelnia albo uczelnia federacyjna może utworzyć spółki, o których mowa w ust. 1, a także przystępować do nich, wspólnie z innymi uczelniami, instytutami badawczymi, instytutami PAN lub innymi podmiotami.

3. Decyzję o utworzeniu spółki, o której mowa w ust. 1, lub przystąpieniu do niej podejmuje rektor za zgodą senatu albo organ uczelni federacyjnej wykonujący kompetencje rektora za zgodą organu wykonującego kompetencje senatu.

3a. Uczelnia albo uczelnia federacyjna która tworzy spółkę, o których mowa w ust. 1 z podmiotem zagranicznym, zagwarantuje w umowie spółki podleganie spółki pod jurysdykcję wyłącznie polskiego sądu arbitrażowego.

Art. 356

2. Młodym naukowcem jest osoba prowadząca działalność naukową, która:

- 1) jest doktorantem i nie posiada stopnia doktora albo
- 2) posiada stopień doktora i od jego uzyskania nie upłynęło 7 lat.

3. Do okresu, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, nie wlicza się okresów przebywania na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim lub urlopie wychowawczym, udzielonych na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy albo okresów pobierania zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej.

Należy zastąpić:

Art. 356

2. Młodym naukowcem jest osoba prowadząca działalność naukową, która:

- 1) jest doktorantem **lub asystentem nie posiadającym** stopnia doktora albo
- 2) posiada stopień doktora i od jego uzyskania nie upłynęło 7 lat, z tym, że
- 3) **doświadczonym naukowcem jest naukowiec, o co najmniej czteroletnim doświadczeniu w pracy badawczej (w pełnym wymiarze czasowym), licząc od dnia uzyskania dyplomu uczelni dającego mu możliwość podjęcia studiów doktoranckich, w kraju, w którym uzyskano ów tytuł/dyplom, lub też naukowiec, którzy posiada już stopień naukowy doktora, niezależnie od okresu, który poświęcił na zdobycie tego stopnia.**

3. Do okresu, o którym mowa w ust. 2 pkt., nie wlicza się okresów przebywania na **stażu naukowym lub dydaktycznym dłuższym od trzech miesięcy**, urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim lub urlopie wychowawczym, udzielonych na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy albo okresów pobierania zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej.

Uwaga końcowa

Rzeczywistego podniesienia się naszego szkolnictwa wyższego i nauki nie będzie, pomimo różnych zabiegów organizacyjnych i zarządczych, dopóki w środowisku akademickim nie zmieni się postaw przedstawionych na piśmie przez prof. Grzegorza Opalę na konferencji Narodowego Kongresu Nauki w Katowicach w br., którego fragment jest następujący.

„Co zmieniło się po 1989 roku?. Nowa ustawa wprowadziła co prawda wybieralność władz jednoosobowych i kolegialnych, ale kadra samodzielnych pracowników nauki pozostała **ta sama**. Pozostały te same nawyki **nowych**

właścicieli. Zależność pomiędzy rozwojem naukowym i awansem, a posłuszeństwem i pokornym wykonywaniem poleceń była nowym narzędziem i klimatem uczelni. Otwarta polemika z uczelnianą władzą formalnie jest dozwolona, ale jej konsekwencje dla odważnie myślących są bolesne i realizowane tak, by pozostali umieli wyciągnąć wnioski dla siebie.

Opisana sytuacja w środowisku akademickim ma cechy uniwersalności umocnionej przez sprawnie ale negatywnie działające mechanizmy okresu komunistycznego. **Potrzebne są rozwiązania minimalizujące występowanie niekorzystnych postaw i utrwalonych mechanizmów.”**

Prof. Grzegorz Opala - Minister Zdrowia w latach 2001-2002, Honorowy Profesor Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, Honorowy Przewodniczący NSZZ Solidarność Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, wybitny naukowiec.

Przewodniczący
Regionalnej Sekcji Nauki
Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ Solidarność

Kazimierz A. SICIŃSKI

**Komisja Zakładowej NSZZ „Solidarność”
Uniwersytetu Śląskiego**

Uwagi do projektu Ustawy 2.0 dotyczący pracowników bibliotecznych i bibliotekarzy dyplomowanych

Pracownicy uczelni publicznych należą do pracowników sfery budżetowej i ważne, żeby we wszystkich uczelniach byli zatrudniani na takich samych zasadach. Skierowanie innych pracowników uczelni, w tym bibliotekarzy, do Kodeksu pracy (**Projekt Art. 155. 1. W sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy**), rozporządzeń niższego rzędu i statutów uczelni, spowoduje ogromne różnice w zakresie praw i obowiązków bibliotekarzy zatrudnionych na tych samych stanowiskach. Ustawa z 2005 r. podzieliła bibliotekarzy, ponieważ w części uczelni w zapisach statutowych zlikwidowano dotychczasowe uprawnienia do 36-tygodniowego urlopu, a obecny projekt wprowadza w rezultacie 40-godzinny tydzień pracy (dotychczas 36-godzinny).

Zupełnie nie bierze się pod uwagę, że szczególnie st. bibliotekarze i kustosze w bibliotekach specjalistycznych tzw. bibliotekarze dziedzinowi (obecnie - "bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych") - tworzą warsztat i zaplecze dla pracy naukowej i dydaktycznej, biorą czynny udział w dydaktyce poprzez prowadzenie zajęć z przysposobienia bibliotecznego i informacyjnego. Stanowisko bibliotekarza dziedzinowego spotykane jest w krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych. Ich pozycja zawodowa jest wysoka i prestiżowa.. Bibliotekarz dziedzinowy stał się doradcą naukowca, blisko z nim współpracującym, potrafiącym dostarczyć na bieżąco potrzebną literaturę.

Ponadto bibliotekarz dziedzinowy ma rejestrować dorobek naukowy pracowników ze swojego wydziału. Jednym słowem ma być pracownikiem samodzielnym i wykształconym w danej dziedzinie, by móc sprostać wymaganiom swoich użytkowników. Chcąc wyjść naprzeciw zapotrzebowaniu uczelni, bibliotekarz musi mieć rozeznanie w tym, jakie badania są prowadzone na uczelni i jakie kierunki się rozwijają.

Zapisy odnoszące się do spraw bibliotecznych:

- biblioteki w uczelni (art. 11.1 oraz art. 54.1 i art. 54.2);

- bibliotekarzy dyplomowanych jako pracowników uczelni (brak bezpośrednich zapisów w Ustawie 2.0, a jedynie art. 236 w „Przepisach wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym ...”);
- obecności reprezentantów tego środowiska w gremiach uczelnianych i ogólnopolskich (brak bezpośrednich uregulowań w Ustawie 2.0, częściowo art. 236 w „Przepisach wprowadzających ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym ...”).

Należy podkreślić, że zapisy projektu Ustawy 2.0 dość wyraźnie wskazują, że projekt ten w istotny sposób zagraża prawom nabytym pracowników służby bibliotecznej i bibliotekarzy dyplomowanych.

Projekt Ustawy 2.0 stanowi, że:

Art. 11. 1. Podstawowymi zadaniami uczelni są:

9) upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych;

Art. 54. 1. W uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka.

2. Uczelnia w związku z funkcjonowaniem systemu biblioteczno-informacyjnego może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu. W zakresie zbioru tych danych osobowych uczelnia jest zwolniona z obowiązku, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922).

Ujęcie to nie zawiera katalogu wszystkich pełnionych przez bibliotekę zadań, a przede wszystkim funkcji dydaktycznych i badawczych.

Art. 54. 1. W uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka, będąca jednostką o zadaniach usługowych, dydaktycznych i naukowych.

Zmiana ta odpowiada koncepcji MNiSW, dążącej do podnoszenia jakości studiów i poziomu badań naukowych (w przypadku bibliotek będzie to podnoszenie jakości zasobów i poziomu usług oraz kompetencji informacyjnych użytkowników). Będzie również ważna w kontekście przyszłych prac nad nowymi statutami uczelni, a następnie nad znowelizowanymi regulaminami systemów biblioteczno-informacyjnych szkół wyższych.

Zapis formalnie:

- zobliguje biblioteki uczelniane do budowania zasobów szkoleniowych i edukacyjnych oraz prowadzenia zajęć w zakresie *information literacy* – korzystania z różnorodnych źródeł informacji (przede wszystkim katalogów bibliotecznych, baz danych,

czasopism i książek elektronicznych,) oraz np. metodyki pisania prac dyplomowych, czy prezentacji wybranych kolekcji.

- będzie podstawą do podejmowania przez biblioteki badań jakościowych i ilościowych, np. z zakresu wykorzystania baz danych, cytowań, kształtowania i wykorzystywania zbiorów, aktywności czytelniczej, satysfakcji użytkowników z oferowanych usług i obsługi, a także prowadzenia analiz historycznych i porównawczych nt. dziejów bibliotek akademickich, zgromadzonych tam źródeł, narodowego zasobu bibliotecznego.

Wyniki badań ogłaszane na łamach pism fachowych i naukowych oraz podczas konferencji bibliologiczno-informatologicznych będą mogły służyć rozwojowi współpracy międzybibliotecznej, wymianie doświadczeń i informacji, usprawnieniu działalności innych bibliotek, stanowić podbudowę do dalszych badań i analiz, m.in. w Instytutach Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. Przyczynią się również do podnoszenia wiedzy, umiejętności i kwalifikacji bibliotekarzy akademickich.

Projekt Ustawy 2.0 nie ujmuje bibliotekarzy dyplomowanych i dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej ani jako nauczycieli akademickich, ani jako grupy zawodowej mającej takie uprawnienia. Jest to szczególnie krzywdzące,

gdyż grupa zawodowa bibliotekarzy dyplomowanych została utworzona z myślą o wzmocnieniu bibliotek naukowych (w tym akademickich) wykwalifikowaną kadrą bibliotekarską, zdolną do zarządzania tymi placówkami, organizacji ich usług oraz prowadzenia prac badawczych. W latach 1948–2013 (czyli do likwidacji Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego) ustawodawca widział potrzebę i stwarzał warunki zatrudniania w bibliotekach naukowych bibliotekarzy, często z długim stażem, o najwyższych kwalifikacjach zawodowych, legitymujących się znajomością języka obcego, aktywnych dydaktycznie i naukowo, którzy mogą doszkalać młodszych pracowników, prowadzić badania naukowe dotyczące zasobów bibliotek, przygotowanych do służenia wiedzą w społeczeństwie informacyjnym XXI wieku i do zajmowania w przyszłości stanowisk kierowniczych i dyrektorskich. W świetle powyższych argumentów ustawowe pozbawienie statusu nauczycieli akademickich jest nieuzasadnione i krzywdzące; odbiera bowiem tym osobom wypracowane przez lata prawa do:

- 36-godzinnego tygodnia pracy,
- 36 dni urlopu wypoczynkowego,
- urlopu dla poratowania zdrowia,

- płatnego urlopu naukowego,
- podziału wynagrodzenia zasadniczego z tytułu korzystania z praw autorskich przy wykonywaniu obowiązków obejmujących prowadzenie badań naukowych i zajęć dydaktycznych w ramach stosunku pracy,
- odprawy emerytalnej w wysokości 300%.

W art. 123 ust. 3 jest wprowadzicie zapis mówiący, że statut może określić również inne stanowiska nauczycieli akademickich niż określone w ust. 1 (profesor, profesor uczelni, adiunkt, asystent), czyli np. stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych.

3. Statut uczelni może określać:

1) również inne stanowiska dla nauczycieli akademickich niż określone w ust. 1 oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania;

2) dodatkowe wymagania kwalifikacyjne niezbędne do zajmowania stanowisk, o których mowa w ust. 1, dla poszczególnych grup pracowników.

4. Szczegółowy zakres obowiązków nauczyciela akademickiego ustala rektor.

Propozycja ta **jest nie do przyjęcia** dla dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej **gdyż z góry zakłada uznaniowość i nierówne traktowanie tej grupy pracowników w różnych uczelniach.**

Koresponduje z tym zapisem art. 236 projektu ustawy „Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym ...”, gdzie jest mowa wprost, że statuty uczelni określą stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych oraz wymagania kwalifikacyjne do zajmowania tych stanowisk.

Art. 236. W uczelniach, w których w dniu wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej są zatrudnieni na stanowiskach, o których mowa w art. 113 ustawy uchylanej w art. 157 pkt 3, statuty uczelni, o których mowa w art. 212 ust. 1, określą te stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania.

Fragment z *Uzasadnienia* dotyczący bibliotekarzy:

Przewiduje się, że zostaną utrzymane wszystkie obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy stosunki pracy (na okres, na który zostały zawarte umowy), urlopy, wymiar pensum, zgody na dodatkowe zatrudnienie. Nowe statuty uczelni określą stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania dla dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej.

Uczelnie różnie rozumieją i interpretują zasady trybu awansowania oraz wymogi kwalifikacyjne ustalone (ale tylko jako wytyczne, bez obowiązku stosowania) przez Konferencję Dyrektorów

Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, a zarekomendowane do przyjęcia przez Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

W rezultacie nadawanie stanowisk dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej nie jest obecnie zunifikowane. Pominięcie w projekcie ustawy tego zagadnienia pogłębi jedynie problem.

W rozmowach z MNiSW należy rekomendować **zatrudnienie w uczelniach – jako nauczycieli akademickich – bibliotekarzy dyplomowanych oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej w oparciu o ujednoczone, określone centralnie przez MNiSW kryteria.**

Art. 241 przepisów wprowadzających ustawę zakłada, że do czasu wejścia w życie nowego statutu uczelni bibliotekarze dyplomowani oraz kustosze i starsi bibliotekarze mają zagwarantowany 36-godzinny tydzień pracy.

Art. 241. W okresie od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, do dnia wejścia w życie statutu, o którym mowa w art. 212 ust. 1, do wymiaru czasu pracy pracowników, o których mowa w art. 113 ustawy uchylanej w art. 157 pkt 3, a także pracowników bibliotecznych oraz pracowników dokumentacji i informacji naukowej, zatrudnionych na stanowiskach kustosza bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty, stosuje się przepis art. 130 ust. 7 tej ustawy.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ »Solidarność« powinna także zaproponować zapis o zachowaniu praw nabytych kustoszy bibliotecznych i starszych bibliotekarzy również po wejściu w życie nowych statutów uczelnianych.

Wymagania w stosunku do bibliotekarzy są wysokie, dlatego należy chociaż zachować prawa nabyte i już pewne dobre tradycje, które wynikają z badań nad zawodem bibliotekarza, prowadzonych przy okazji prac w Komisji Resicha i Ustawy z 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym (**Art. 77.** 1. Przepisy dotyczące pracowników naukowo-dydaktycznych stosuje się odpowiednio do pracowników wymienionych w art. 75 ust. 4 pkt 2 i mających uprawnienia bibliotekarzy dyplomowanych oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej, zatrudnionych na stanowiskach: starszego kustosza i starszego dokumentalisty dyplomowanego, kustosza i dokumentalisty dyplomowanego, adiunkta bibliotecznego i adiunkta dokumentacji i informacji naukowej oraz asystenta bibliotecznego i asystenta dokumentacji i informacji naukowej, jeżeli ustawa lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

2. Przepisy dotyczące pracowników dydaktycznych stosuje się odpowiednio do pracowników bibliotecznych oraz dokumentacji i informacji naukowej, zatrudnionych na

stanowiskach: kustosza bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty, jeżeli ustawa lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej).

W projekcie Ustawy 2.0 nie znalazła się także żadna regulacja kwestii kwalifikacji zawodowych osób powoływanych na stanowisko dyrektora biblioteki uczelnianej. Wydaje się, że w celu zapewnienia wysokich kwalifikacji osób pełniących tę funkcję ustawodawca powinien dodać odrębny artykuł, który zachowa treść **Art. 88. 2** aktualnie obowiązującej ustawy.

Proponowana treść artykułu:

Dyrektora biblioteki zatrudnia rektor po zasięgnięciu opinii senatu uczelni. **W uczelni akademickiej dyrektorem biblioteki może być osoba posiadająca uprawnienia do zajmowania stanowiska dyplomowanego bibliotekarza lub dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej lub stopień naukowy.**

Uregulowanie to zapewni kierowanie biblioteką akademicką osobom o najwyższych kwalifikacjach zawodowych.

W imieniu

Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”

Uniwersytetu Śląskiego

Ewa Żurawska

Wiceprzewodnicząca KZ